

POSTANOWIENIE

12 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 12 sierpnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku P. S.A. w L.
z udziałem Miasta Sieradz i S. w S.
o zasiedzenie służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej P. S.A. w L.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Sieradzu z 26 października 2022 r.,
I Ca 402/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od P. S.A. w L. łącznie na rzecz Miasta Sieradz i S. w S. 240 (dwieście czterdzieści) zł kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 2 czerwca 2022 r., I Ns 1024/16, Sąd Rejonowy w Sieradzu oddalił wniosek przedsiębiorstwa energetycznego o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomościach uczestników: spółdzielni i gminy. Postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił apelację przedsiębiorstwa.

Sąd drugiej instancji ustalił, że w 1978 roku państwowe przedsiębiorstwo handlowe (poprzednik prawny spółdzielni pod tytułem szczególnym) wybudowało na gruncie Skarbu Państwa stację transformatorową wraz z liniami energetycznymi

w celu zasilania swojego domu handlowego z sieci przedsiębiorstwa energetycznego, poprzednika prawnego wnioskodawcy. W 1987 roku do stacji transformatorowej dwoma liniami podłączył się poprzednik prawny spółdzielni zachowując własność tych dwóch linii. W 1991 roku spółdzielnia nabyła od przedsiębiorstwa handlowego dom handlowy, a ściślej nakłady na wybudowanie domu handlowego (tak w umowie określono przedmiot sprzedaży, gdyż dom handlowy nie mógł być rzeczą odrębną od nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa). Jako składnik tych nakładów wymieniono stację transformatorową.

W ramach tzw. komunalizacji mienia Skarbu Państwa grunt, na którym znajdował się dom handlowy i stacja transformatorowa, stał się własnością gminy, która w 1994 roku ustanowiła na rzecz spółdzielni użytkowanie wieczyste na gruncie i sprzedała budynek domu handlowego. Umowa o oddaniu gruntu w użytkowanie wieczyste i sprzedaży domu handlowego nie zawierała wzmianki o stacji transformatorowej. Dojazd do stacji prowadził przez nieruchomość gminy nieobjętą użytkowaniem wieczystym ustanowionym na rzecz spółdzielni. W 2021 roku użytkowanie wieczyste spółdzielni zostało przekształcone we własność.

Sąd odwoławczy uznał, że przedsiębiorstwo energetyczne nie było samoistnym posiadaczem służebności przesyłu. A przede wszystkim skoro art. 305¹ k.c. do ustanowienia służebności przesyłu wymaga, aby przedsiębiorstwo było właścicielem urządzeń przesyłowych, to zasiedzenie faktycznie wykonywanej służebności przesyłu mogłoby nastąpić tylko pod warunkiem, że przedsiębiorstwo byłoby właścicielem stacji transformatorowej i linii energetycznych. Tymczasem właścicielem tych urządzeń jest spółdzielnia.

W skardze kasacyjnej przedsiębiorstwo zarzuciło naruszenia prawa materialnego:

1) art. 292 w zw. z art. 172 § 1 i 2 w zw. z art. 305⁴ k.c. przez uznanie wykonania przez przedsiębiorstwo trwałego i widocznego urządzenia za przesłankę zasiedzenia służebności przesyłu;

2) art. 352 § 1 w zw. z art. 292 w zw. z art. 172 § 1 i 2 w zw. z art. 305⁴ k.c. przez uznanie posiadania samoistne służebności przesyłu za przesłankę jej

zasiedzenia, chociaż art. 352 § 1 k.c. wymaga jedynie korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, bez podziału na korzystanie samoistne i zależne;

3) art. 292 w zw. z art. 172 § 1 i 2 w zw. z art. 352 § 1 w zw. z art. 305⁴ k.c. przez niestwierdzenie zasiedzenia mimo spełnienia przesłanek zasiedzenia służebności przesyłu w świetle stanu faktycznego ustalonego przez Sąd drugiej instancji

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na:

1) potrzebę wykładni przepisów wskazanych w pierwszym z przytoczonych wyżej zarzutów kasacyjnych;

2) oczywistą zasadność drugiego i trzeciego zarzutu kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący zarzucił Sądowi odwoławczemu pogląd, którego Sąd ten nie wyraził ani wprost, ani nie założył milcząco rozstrzygając sprawę. Art. 305⁴ k.c. jako przesłanki ustanowienia służebności przesyłu wymaga alternatywnie albo przysługiwania przedsiębiorcy własności urządzeń przesyłowych na cudzej nieruchomości (czyli służebność już jest faktycznie wykonywana, lecz nie upłynął okres konieczny do jej zasiedzenia), albo zamiaru wybudowania tych urządzeń na cudzej nieruchomości. Zasiedzenie służebności przesyłu z natury rzeczy może dotyczyć korzystania tylko urządzeń przesyłowych już wybudowanych i na podstawie art. 305⁴ k.c. nie jest istotne, kto je wybudował, lecz istotne jest, kto jest ich właścicielem. Sąd Okręgowy oddalił apelację nie ze względu na brak przesłanki wybudowania stacji transformatorowej przez wnioskodawcę, lecz ze względu na nieprzysługiwanie mu prawa własności do niej.

Aby zasiedzieć służebność przesyłu przedsiębiorca musiałby uprzednio uzyskać własność urządzeń przesyłowych: w oparciu o umowę z właścicielem nieruchomości lub wyrok przenoszący własność, wydany na podstawie art. 49 § 2 k.c. Przy tym zasiedzenie służebności przesyłu biegłoby dopiero od uzyskania własności urządzeń przez przedsiębiorcę, aczkolwiek nie oczekując na upływ terminu zasiedzenia zarówno przedsiębiorca jak i właściciel nieruchomości

uzyskaliby legitymację do żądania ustanowienie służebności przez sąd (art. 305² k.c.).

Przysługiwanie właścicielowi nieruchomości własności urządzeń przesyłowych wyłącza zasiedzenie służebności przesyłu obciążającej tą nieruchomości i zbędne jest rozważanie oczywistej zasadności drugiego i trzeciego zarzutu kasacyjnego. Niemniej jednak dla szerszego obrazu znaczenia własności urządzeń oraz charakteru posiadania służebności należy wskazać, że na podstawie art. 55¹ pkt 3 przedsiębiorstwo obejmuje także składniki niebędące własnością przedsiębiorcy. Zatem przedsiębiorca może zasiedzieć służebność przesyłu, nawet jeżeli nie jest właścicielem urządzeń przesyłowych, lecz np. dzierżawi je od innego przedsiębiorstwa energetycznego lub korzysta w oparciu o inny stosunek prawny z urządzeń stanowiących własność innego podmiotu niż właściciel gruntu. Natomiast w przypadku umowy regulującej korzystanie przez przedsiębiorcę z urządzeń przesyłowych stanowiących własność właściciela gruntu nie może dojść do zasiedzenia służebności, ponieważ przedsiębiorca nie korzysta z nieruchomości w sposób odpowiadający służebności przesyłu (art. 352 § 1 k.c.), lecz korzysta z niej w sposób przewidziany umową, nawet jeżeli faktyczny sposób korzystania narusza tę umowę. Dla przykładu: dzierżawca nie może zasiedzieć dzierżawionej nieruchomości, dopóki podstawą używania przez niego nieruchomości jest umowa dzierżawy, nawet jeżeli dzierżawca łamie postanowienia tej umowy. Tak samo przedsiębiorca nie może zasiedzieć służebności przesyłu, dopóki ma inny tytuł do korzystania z cudzej nieruchomości oraz urządzeń będących własnością właściciela gruntu.

Nieprzysługiwanie przedsiębiorcy prawa własności urządzeń przesyłowych co do zasady pociąga za sobą istnienie jakiegoś stosunku prawnego uprawniającego do korzystania z tych urządzeń, zawartego przez złożenie wyraźnych oświadczeń woli lub w sposób dorozumiany. Pomijając szersze rozważania co do stosowania się podziału posiadania rzeczy na samoistne i zależne (art. 336 k.c.) do korzystania z nieruchomości w sposób odpowiadający służebności (art. 352 § 2 k.c.), niewątpliwie nie prowadzi do zasiedzenia

służebności korzystanie z nieruchomości na podstawie umowy z jej właścicielem, nawet zawartej w sposób dorozumiany.

Ze względu na brak podstawy do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wniosek o jej przyjęcie podlega oddaleniu na podstawie art. 398⁹ k.p.c.

Na podstawie art. 98 k.p.c. uczestnikom przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia wspólnej odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ms]